

Lausunto: HE 99/2025 vp

TAE 2026 - Suomen elokuvasäätiön rahoitusleikkaukset

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ja erityisesti siihen sisältyvistä Opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin edistämisen avustustuksiin liittyvistä leikkauksista (momentti 29.80.50). Audiovisual Producers Finland - APFI ry edustaa kattavasti elokuva- ja tv-alan tuotantoyrityksiä ja toimii myös vienninedistämisen ja tekijänoikeusjärjestönä.

Leikkausten vaikutukset ja kansainvälinen vertailu

1. Tiivistelmä

Talousarvioesityksessä Suomen elokuvasäätiön (SES) rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset ovat mittaluokaltaan poikkeuksellisen suuria: ensi vuodelle esitetty leikkaus on 5,5 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa 25 % säätiön nykyisistä tukivaroista. Leikkausten vaikutukset ulottuvat koko elokuva- ja tv-alan ekosysteemiin, työllisyyteen, kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kansainväliseen kilpailukykyyn.

Leikkaukset tulisi perua kokonaan ja päinvastoin nostaa tämä valtiontaloudelle nettopositiivinen rahoitus pohjoismaiselle tasolle. Mahdollisia korvaavia leikkauksia ei tulisi kohdentaa muihin kulttuurin määrärahoihin, joista on jo leikattu kohtuuttoman paljon.

2. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset

- **Kotimaisen elokuvan markkinaosuus** on Suomessa eurooppalaisittain huipputasoa: vuonna 2024 kotimaisten elokuvien osuus oli 32 % ja niillä oli teattereissa 2,1 miljoonaa katsojaa. Lipputulojen arvo oli yli 30 miljoonaa euroa.
- **Elokuva- ja tv-alan kokonaisarvo** Suomessa on noin 1,6 miljardia euroa. Alan työllistävä vaikutus on merkittävä: av-alalla työskentelee noin 7400 ihmistä ja yrityksiä on n. 1300 (2023, [VTT](#)).
- **Elokuvasäätiön tukivarat** ovat kulttuurin perusrahoitusta, mutta valtiolle myös investointi, joka palautuu valtiolle tuloina keskimäärin vähintään 1,2-kertaisena, parhaimmillaan kaksinkertaisena. Tuotantotuesta palautuu valtiolle merkittävä osa jo ennen kuin elokuva on julkaistu, sillä budjeteista keskimäärin 2/3 menee työhön tai työn alihankintaan, josta työnantajat maksavat valtiolle ennakonpidätykset ja työnantajamaksut. Myös arvoketjun loppupäässä eli lippuluukulla kuluttajien maksamat arvonlisäverot on huomioitu laskelmassa.
- **Leikkausten seurauksena** monet pitkistä elokuvista jäisivät toteutumatta, ja kymmenet elokuvateatterit – erityisesti maakunnissa – joutuisivat sulkemaan ovensa. Kotimainen elokuva on elintärkeä etenkin keskisuurten kaupunkien ja maakuntien teattereille, joissa kotimaisten elokuvien katsojaosuus on jopa 70 %.
- **Elokuvatuotantojen väheneminen** aiheuttaisi jo valmiiksi haastavassa tilanteessa olevien tuotantoyhtiöiden konkurssesja sekä vähintään 140 henkilötyövuoden menettämisen alalta. Alan työttömyystilanne on jo nyt historiallisen huono, lähes

10% ammattilaisista on työttömänä johtuen aiemmista Ylen rahoituksen ja kulttuurin leikkauksista sekä yleisestä taantumasta ja sen vaikutuksesta mainosmarkkinaan ja kuluttajamaksullisiin palveluihin.

- **Leikkaukset ovat ristiriidassa** valtioneuvoston hallitusohjelman, Kulttuuripoliittisen selonteon, Luovan talouden kasvustrategian sekä av-alan kasvusopimuksen tavoitteiden kanssa.

3. Kansainvälinen vertailu

- **Suomen elokuvasäätiön tukivarat** olisivat leikkausten jälkeen vuodelle 2026 enää 16 miljoonaa euroa.
 - Tanskassa vastaava budjetti 83 miljoonaa euroa
 - Norjassa 78,4 miljoonaa euroa
 - Ruotsissa on 35,5 miljoonaa euroa.
- **Kansainvälinen rahoitus:** Vuonna 2024 kotimaisissa elokuvissa keskimäärin 23 % rahoituksesta tuli ulkomailta. SES:n ankkurirahoitus on edellytys elokuvan muun rahoituksen keräämiselle, ja ilman sitä kansainvälinen rahoitus ja yhteistyö romahtavat. Suunniteltujen leikkausten aiheuttaman epävarmuuden vaikutus näkyy kansainvälisten kumppaneiden päätöksissä jo nyt.
- **Elokvista on tullut vientituote:** viime vuonna suomalaisilla elokuvilla oli 5 miljoonaa katsojaa ulkomailla. Kotimaisten draamasarjojen ohella ne edistävät myös maakuvaa ja matkailua.
- **Pohjoismaat panostavat elokuvakulttuuriin:** Moninkertaisen kulttuuripoliittisen elokuvan rahoituksen lisäksi Tanskassa ja Norjassa on päätetty AVMS-direktiivin mahdollistamasta suoratoistomaksusta tai investointivelvoitteesta, joka tuo lisärahoitusta av-alalle. Suomessa nimettiin ministeriöiden työryhmä valmistelemaan lakimuutoksia, mutta laki ehtinee voimaan aikaisintaan vuoden 2027 alusta. Kerättyä rahoitusta olisi jaettavissa aikaisintaan 2028, jolloin nyt suunnitellut SES:n leikkaukset ovat jo ehtineet romuttaa alan rakenteita. Monimuotoisen suomalaisen kulttuurin vaaliminen on tehtävä, jota ei voi jättää kansainvälisten kaupallisten toimijoiden vastuulle.

4. Vaikutukset investointeihin ja yksityiseen rahoitukseen

- **Elokuvasäätiön tuki** on vain noin 30–40 % elokuvan rahoituksesta, mutta se on kriittinen ankkurirahoitus, jonka avulla saadaan kerättyä muu rahoitus (ml. ulkomainen rahoitus).
- **Yksityiset sijoittajat** (levittäjät, tv-kanavat, suoratoistopalvelut, sijoitusrahastot, ulkomaiset investoijat) ovat ilmoittaneet, että leikkausten vuoksi investointi suomalaisiin elokuviin on jatkossa vaikeaa. Rahoitusinstrumenttien epävarmuus on myrkyä liiketoiminnalle.

5. Kulttuurinen merkitys

- **Kotimainen elokuva** on suomalaisille tärkeä identiteetin ja yhteenkuuluvuuden rakentaja. Kukaan muu ei kerro suomalaisten tarinoita kuin suomalaiset itse.
- **Av-sisältöjen yhteiskunnallinen vaikutus** ulottuu laajalle: ne lisäävät kansalaisten resilienssiä, yhteenkuuluvuutta ja maanpuolustustahtoa.

6. Yhteenveto ja suositukset

- Leikkaukset eivät tuo todellisia säästöjä, vaan aiheuttavat laajaa yhteiskunnallista ja taloudellista vahinkoa. Valtion verotulot ja ulkomaiset investoinnit vähenevät, tulee konkurssveja, työttömyys kasvaa ja kulttuurinen monimuotoisuus heikkenee.
- Olemme toiveikkaita hallituspuolueiden ponnisteluista saada leikkausta vielä pienemmäksi, mutta korvaavat kohteet tulisi löytää muualta kuin Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuurin momenteilta, joista on leikattu jo edellisillä kierroksilla kohtuuttoman paljon kokoonsa nähden. Esimerkiksi kulttuuriviennin tukien leikkaus on vastoin valtioneuvoston Luovan talouden kasvustrategiaa, varsinkin kun saamaan aikaan on leikattu Business Finlandin vienninedistämiseen ja kansainvälistymiseen tarkoitettuja instrumentteja (esim. Exhibition Explorer).
- Leikkausten sijaan Suomen elokuvasäätiön rahoitus tulisi nostaa pohjoismaiselle tasolle ja huomioida kustannuksia nostava inflaatio sekä panostukset tuotantojen vastuullisuuden kehittämiseen. Panostus olisi kannattava investointi myös valtiolle.
- AVMS-direktiivin mahdollistama maksu-/investointivelvoite tilausohjelmalveluille tulisi ottaa käyttöön mahdollisimman pian, jotta Suomi säilyttää kilpailukykinsä muiden Pohjoismaiden rinnalla.
- Av-alan kotimaisten toimijoiden elinvoimaisuuden vahvistamiseksi myös Business Finlandin hallinnoiman av-tuotantokannustimen rahoitusehtoja tulisi korjata vuoden 2024 mallin mukaiseksi, jotta myös kotimaiset, suomenkieliset tuotannot voivat hyödyntää instrumenttia ja tuoda kansainvälisiä investointeja erityisesti draamasarjojen ja animaatioiden tuotantoon. Kannustin tulisi myös vakiinnuttaa TEM:n menokehykseen, jotta kansainväliset kumppanit voivat luottaa instrumentin jatkuvuuteen.
- Muutokset alan lainsäädäntöön ja julkisen tuen instrumentteihin tulee tehdä perusteellisen vaikutusarvioinnin pohjalta ja dialogissa alan toimijoiden kanssa.

Lisätietoja:

Laura Kuulasmaa
toiminnanjohtaja
Audiovisual Producers Finland - APFI ry
laura.kuulasmaa@apfi.fi
p. 050 345 0056